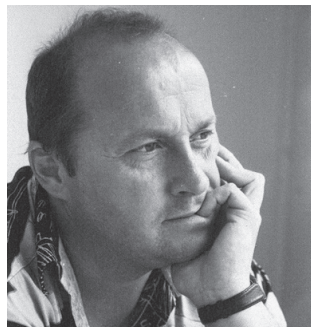

**Sprehodi po
knjižnem trgu**

Milan Vincetič

Ana Svetel:
Lepo in prav.

Ljubljana: LUD Literatura, 2015.

Naslov pesniškega prvenca Ane Svetel *Lepo in prav* asociira na vsakdanjo pogovorno frazo, ki se, po besedah Katje Perat, običajno »sklene s svojim obveznim, prej zahtevanim kot pričakovanim *ampak*«. Svet, ki ga Ana Svetel upesnjuje, »v poševni svetlobi, vztraja«, torej traja v svoji nedoumljivi latentnosti, ki jo mrežijo iskrive miniaturre, prihodi in odhodi po nareku »prijaznega opozorila«, po katerem si »dan po svojih pravilih uravnava svetlobo«. Prav zato, ker se svet slači ali ga slačimo kot čebulo, nam zastavlja kopico retoričnih vprašanj, na katere si odgovarjamo tudi s protivprašanji, iz »perspektive žabe«, kakor je naslovljena uvodna pesem. Dvom, strah, majhnost in nemoč so prosperitete sveta, po katerih se ravnajo ali so ukrojena naša mala smela dejanja, naše male vojne, naše »prve in druge variante«. Pesnica skozi perspektivo ali personifikacijo žabe pomenljivo zapiše: »Se nam bo za trenutek zazdelo, da pravkar nekdo *nas* / nosi čez cesto, v lastno otroštvo? V lastno možnost? / Bomo hvaležni? / Bomo sploh razumeli, da smo že čez – / da smo že možnost? / Da smo že od začetka samo možnost.« Možnost, da sploh smo, da smo ena izmed (pri)danih možnosti, da nam je sploh dana možnost. Ali na kratko: smo le talon objektivno-relativne možnosti ali »s sovraštvom nekaj drugega kot

možnost, / nekaj drugega kot lepo življenje?» Ki ni nič drugega kot iluzija, ki nas spet premami ali zavede v poliptih možnosti vseh možnosti.

Ki se ponujajo že v prvem razdelku s pomenljivim naslovom *Mesto v meni*, ki se začne z »obiski z nameni«. Barvite lucidne miniature, in-tarzije vsakdana, ki jih kadrira pesnica, »štajerska pritepenka, študentka antropologije«, kljub (spominski) pričevalnosti ne delujejo veristično, prej so »nevtralna prijaznost«, kajti »prej ali slej bomo dokončno nehali verjeti v zvestobo / svojemu notranjemu glasu«. Prav zato verjame v svet, ki »zmeraj odgovarja malo po svoje« v kakofoniji vsakdana, uokvirjenega z všečnimi peripetijami, z živahnimi portreti sorodnikov, znancev, prijateljev ali drugih srečevalcev, ki jim ne krati njihove »tipične oblike načelnosti«. Še več: likom, ki jih upesnjuje, nikoli ne poreže kril niti jim ne nadene novih oblačil, prav tako ni nikjer, hvalabogu, čutiti didaktičnega ali moralističnega imperativa, zato veje iz verzov zvrhana merica odprtosti, vitalizma in lahko(tno)sti, tudi ko pravi, »da je ljubezen edina teža sveta, / da jo nosim, ker je resnici posvečeno breme«. Ali še konkretnije: v pesmi *Glagol*, posvečeni T.-ju, zapiše: »moja ljubezen hoče biti glagol, / prva oseba dvojine, sedanjik, nedovršnik, tvornik /.../ (ali) samostalnik, ki se odloči in postane dejanje, / roman, ki se zgosti v eno besedo«. Utrip sveta je umerjen na »*mirovanje in prihajanje, prihajanje in mirovanje*«, na lahkotno in izmuzljivo dediščino časa in pokrajin, ki jih obhodimo/prehodimo, da bi se znova obrnili in se vračali, ne vrnili. »Preteklost se milo smehlja in ne dovoli, da bi se ji odrekli, / izročilo pada iz rok, preveč ga je in nikjer nobenega ročaja«, stoji v pesmi *Gremo!*

A eskapizem, ki veje iz navedenega naslova pesmi, ni povit niti s patološkim niti s travmatičnim obližem, temveč je ozaljšan s priljudnim povabilom v pokrajine na severu, v katerih »je vsak *ne* zato, da se lahko zgodi neki *ja*«. Tako smo povabljeni na potohodje od »lenarških goric, ki me božajo s svojo toplo oblostjo«, do švedsko-islandskih zemljepisnih (pa tudi intimnih) destinacij, ki pa jih pesnica ne upesnjuje skozi objektiv/subjektiv zanosnega turista, temveč kot čuječ in čuteč hodec in prisluškovalec tako sebi (*Resen nočni pogovor s sabo*) kot »tridelni žalosti« severnih pejsažev, uglašeni »na vse, kar se začanja počasi in zato traja dolgo«. Navidezna negibnost in brezčasje severnih krajin narekujeta tudi upočasnjeni ritem, ki zdržema polega tudi v »tesna območja toplih teles«. Pokrajine telesa, tudi ko »kasneje brez uspeha skuša prodreti vame, /.../ (a vseeno) zaspiva obrnjena drug proti drugemu, objeta«, vse bolj postajajo otrplo zarisje prijetno pomrzlega severa, bolje rečeno »toplote nad jezerom Mälaren«, ob kateri se impresivno vije »gozdna pot ob nabrežju nikogar«. Občutka tesnobe in

izgubljenosti, ki po navadi prevevata obiskovalca severa, v pričujoči liriki ne eksklamirata v munchovski krik, temveč v potajeno kljubujočo (mačjo) previdnost »pasti mehko, pristati na nogah«. Pravega prelomnega obrata ni, je le hotenje, poškrabljeno z željo/gonom po vrnitvi tako vase kot domov. »Vsaka tujina postane v nekem trenutku domača / in vsako odhajanje se enkrat pretopi v obstajanje,« se začne pesem *Obrat, obstajanje*, ki je blizu milostni latentnosti, tudi udobnemu zapečkarstvu, ki kaj kmalu postane nezadostno. Pot vrnitve, to »nenehno preizkušanje vzdržljivosti«, povečini preči pot odhoda, ki čez čas spet zapelje v »sprijaznjeno agregatno stanje resničnosti«. Vse je, navsezadnje, subjektivno-sugestivna preslikava, če imamo srečo, tudi nadslikava že videnega/izkušenege, še najbolj podobna hoji »z bližino vode pod podplati, / previdno, da se ne razlije v nebo«.

Prav slednja dihotomija, ki seveda nima romantičnega podtona, umerja zadnji razdelek *Povsod sami krogi*, ki ga avtorica uvaja s pesmijo *Nekaj malega o planetih*, v kateri pomenljivo zaključí, »da je ni razdalje, ki je ne bi zmogli / vpeti v odnos«. Spet gre za razpršeni vsakdan, mestoma celo lucidno/ironično angažiran (*Zakaj bi omenjali Lampeduso?*), za drobce, ki sproti prihajajo in uhajajo, za osebne vtise s potovanja z vlakom, ki »nekoga povozi v brezobzirnem večeru« (*Linz-Passau*), za katalog življenjskih postaj, ki ponujajo tudi »edino možnost letenja«, možnost, ki pa se tokrat že v samem začetku izpridi. Ali celo izniči, saj »ta prostor, / ta, ta tukaj, / ta prostor se manjša, / ves čas po tiho / prehaja v nič« tudi »pod velikimi svilenimi dlanmi« etud, sonat in koncertov velikih glasbenih mojstrov, ki asociativno sprožajo vprašanja in dileme o pekočih družbeno-političnih dogodkih, poslanstvu poezije ali navsezadnje o lastnem bivanju. Življenje se namreč nabira in presnavlja, če parafraziram pesnico, izven zrcaljenja religij ali ideologij, rekel bi, nekje v »očeh pod kožo«, očeh, ki akumulirajo vsakdanje vrvenje v sprotni raster pozabe ter lažnega sprijaznjenja, češ »dotlej bo vse dobro, / dotlej bo čisto dovolj dobro«. Oči pod kožo so torej tisti čut, ki sproti preceja, odceja ali naceja naše zadržke, (ne)naklonjenosti in intimne zaobljube (*Dovolj dobro*), ki uokvirjajo naša »nezadovoljstva na drugačen način«.

Pesniška zbirka Ane Svetel je brez dvoma svetel komet na obnebju sodobne slovenske poezije, med lanskimi prvenci pa prav gotovo sam vrh t. i. mlade lirike, ki v pričujoči knjigi deluje zrelo, kultivirano in ima pravšnje mero lirskega naboja. Poezija, ki, vsaj zame, več kot »začasno pomiri / ali sleče plasti naših čebulastih notranjosti«.